

Ένας άνθρωπος και η νεολαία ξαναβρήκε τὰ ιδεώδη της: ἀγώνας για τὴν ἀνεξαρτησία! Καὶ μεγαλοῦργησε. Δὲν δίστασε ὁ λαὸς για τίποτε. Ὅλους τοὺς κόπους του τῶν περασμένων χρόνων, τὴ ζωὴ του καὶ τὴν ὑπόστασή του, τοὺς ἔπαιξε για μιὰ ἰδέα.

Κι' ἂν εἶναι
κι' ἔρθουνε χρόνια δίσεχτα, πέσουν καιροὶ
[ὀργισμένοι
κι' ὄσα πουλιὰ μισέψουνε, σκιασμένα, κι' ὄσα
[δέντρα
για τίποτ' ἄλλο δὲ φελαῖν παρὰ για μετερίζια,
μὴ φοβηθῆς τὸ χαλασμό. Φωτιά! Τσεκούρι!
[Τράβα,
ξεσπέρμεπέ το, χέρσωσε τὸ περιβόλι, κόφτο...

Νίκες στὴν Ἀλβανία, ἀγώνας στὰ ὀχυρά, ἀντίσταση στὸν ἐχθρό. Ὅλος ὁ λαὸς ἀγωνίστηκε, κι' ὅπως τοῦ φώναξε ὁ ποιητῆς τὰ θυσιάσε ὄλα. Ξεσπέρμεψε καὶ χέρσωσε τὸ περιβόλι του. Καὶ τὸ 1944 ἡ Ἑλλάδα ἐλευθερώθηκε ἔπειτα ἀπὸ τεσσερα χρόνια πολέμου καὶ κατοχῆς, μεγαλωμένη ψυχικά, κατεστραμμένη ὕλικά ὀλότελα καὶ τσακισμένη βιολογικά. Κανένας ἀπὸ τοὺς

ἄλλους λαοὺς δὲν τὰ θυσιάσε ὄλα ὅπως ἡ Ἑλλάδα. Ἦταν ὁ μεγάλος τραυματίας τοῦ πολέμου.

Ἐδῶ ἦταν τὸ ἔδαφος ὄριμο για νὰ δοκιμάση ὁ Ἀνατολικὸς συνασπισμὸς τὴν δυνάμη του. Κίνημα τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1944 πρῶτα καὶ καταστολή του τὸ 1945. Καὶ μόλις ἄρχισε ὁ τόπος ν' ἀναπνέει, ὄργανωμένος ἀνταρτοπόλεμος ἀπὸ τὸ 1946 κι' ἔπειτα. Μάχες καὶ καταστροφές σ' ὄλα τὰ μέρη τῆς χώρας ὡς τὸ 1949, καὶ προσφυγιά καὶ δυστυχία ὡς τὰ μέσα τοῦ 1950. Κι' ἔπειτα ἀγώνας για τὴν ἀποκατάσταση τῶν προσφύγων — 700.000 ψυχές στὰ ὄρεινά τῆς Χώρας.

Δέκα χρόνια πολέμου για τὴν Ἑλλάδα, πολέμου καὶ καταστροφῶν. Τὰ πρῶτα βρίσκουν τὸν λαὸ ἔνωμένο σὲ μιὰ ψυχικὴ ἀνάταση. Μετὰ ἀρχίζουν τὰ ἐρωτηματικά καὶ οἱ ξένες ἐπιδράσεις. Καὶ μετὰ ἡ ἀνάνηψη καὶ ὁ διπλὸς ἀγώνας. Μὲ τὸ ἓνα χέρι τὸ τουφέκι καὶ μὲ τὸ ἄλλο τὴν ἀξίνα. Ὁ ἓνας πολεμάει καὶ ὁ ἄλλος χτίζει. Διπλὸς ἀγώνας για τὴν ἐπιβίωση τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Β. ΤΕΛΟΣ ΚΙ' ΑΡΧΗ

«Θεοὶ μὲν γὰρ μελλόντων αἰσθάνονται».
ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΣ

Νὰ τὸ τέλος τοῦ μισοῦ αἰῶνα. Καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ ἄλλου. Κρατοῦμε για μιὰ στιγμή τὴν ἀναπνοή μας για νὰ περάσωμε ἀπ' τὰ περασμένα στὰ μελλοντικά.

Μονάχα οἱ Θεοὶ γνωρίζουν πῶς θὰ περάσει καὶ πῶς θὰ τελειώσει ὁ μισὸς αἰώνας πού ἔρχεται. Μὰ για μᾶς καθῆκον εἶναι νὰ χαράξωμε ἓναν δρόμο για τὸ μέλλον. Ἐμεῖς τουλάχιστον πρέπει νὰ κάνωμε ἐκεῖνο πού πρέπει. Μόνον ἔτσι μποροῦμε νὰ ξεκινήσωμε μ' αἰσιοδοξία για τὰ καινούρια μας πεπρωμένα καὶ ν' ἀντιμετωπίσωμε τὸν Κόσμο πού ἔρχεται. Καὶ μὲ τὸ κεφάλι ψηλὰ νὰ προχωρήσωμε στὸν μελλοντικό μας δρόμο. Κι' ἄς εἶναι τραχύς.

Μεγάλες ἀλλαγές ἔγιναν στὰ χρόνια πού πέρασαν. Μεγάλες θὰ εἶναι οἱ ἀλλαγές πού θὰ γίνουν καὶ στὰ χρόνια πού ἔρχονται, γιατί οἱ λαοὶ μπῆκαν στὴν περίοδο τῶν μεγάλων ζυμώσεων.

Τέλειωσαν οἱ κατακτήσεις πάνω στὴ γῆ,

αὐξήθηκαν οἱ πληθυσμοὶ κι' ἄρχισε ὁ ἀγώνας για τὴν καλύτερη διανομή της. Ἐνας μεγάλος πόλεμος μ' ἓνα μακρὸν διάλειμμα σφράγισε τὰ πενήντα τελευταῖα χρόνια. Ὁ ἀγώνας αὐτὸς θὰ συνεχισθῆ μοιραῖα καὶ στὰ ἐπόμενα πενήντα χρόνια χωρὶς βέβαια νὰ ξέρωμε ἂν θὰ εἶναι πολεμικὸς ἢ εἰρηνικὸς. Πάντως θὰ εἶναι ὁ ἀγώνας για τὴν κατανομή τῆς γῆς καὶ τὴν ἐξισορρόπηση τοῦ δυναμικοῦ τῶν λαῶν.

Μιὰ καινούρια τεχνικὴ καὶ μιὰ καινούρια οἰκονομία δημιουργήθηκαν, βασισμένες: στὶς ὄργανωτικὲς ἰκανότητες τοῦ ἀνθρώπου, κι' ἔτσι δημιουργήθηκαν καινούρια αἰτήματα: εὐρύτεροι χώροι τῶν κρατῶν (μεγαλύτεροι συνασπισμοὶ για λόγους οἰκονομικοὺς καὶ για ἀσφάλεια) καὶ καλύτερη ὄργάνωση τοῦ κράτους για ν' ἀνταποκριθῆ στὴ νέα οἰκονομία καὶ στὶς νέες ὄργανωμένες κοινωνικὰ τάξεις. Τὰ δύο αὐτὰ αἰτήματα θὰ γίνονται στὰ ἐπόμενα χρόνια

συνεχῶς καὶ ἐπιτακτικώτερα.

Οἱ οἰκονομίες ἀναπτύχθηκαν μὲ τρόπο πού δημιουργήθηκαν πολὺ μεγαλύτερες διαφορὲς στὸ εἰσόδημα καὶ στὸν τρόπο ζωῆς ἀνάμεσα σὲ λαοὺς κι' ἀνάμεσα σ' ἀνθρώπους. Μὰ καὶ τὰ σύγχρονα μέσα, γιὰ μόρφωση κι' ἐνημέρωση τοῦ κόσμου ἀυξήθηκαν καταπληκτικά. Ἔτσι δημιουργήθηκαν πολὺ μεγαλύτερα κοινωνικά προβλήματα ἀνάμεσα σὲ λαοὺς, σὲ τάξεις καὶ σὲ ἄτομα. Οἱ τάσεις αὐτὲς θὰ συνεχισθοῦν καὶ θὰ ἐνταθοῦν στὰ ἐπόμενα χρόνια σὲ σημεῖο πολὺ πιὸ ἐπικίνδυνο.

Ἐνῶ ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ τεχνικὴ προχωροῦσε, ἡ πνευματικὴ ἀνάπτυξη ἔμενε πίσω. Στὴν ἀρχὴ τοῦ αἰώνα ἔσβυσαν οἱ σχολές, οἱ παραδόσεις καὶ οἱ προσωπικότητες τοῦ περασμένου αἰώνα καὶ τίποτα ἀκόμα τὸ καθολικὸ δὲν δημιουργήθηκε, γιὰτὶ δὲν μπόρεσε τὸ πνεῦμα νὰ προσαρμοσθῆ στὰ νέα δεδομένα καὶ νὰ τοὺς δώσῃ μορφή. Στὸ χωνευτήρι τῶν λαῶν καινούριες ζυμώσεις γίνονται, μὰ χωρὶς ἀκόμα ἀποτέλεσμα. Τὰ ἴδια θὰ συνεχισθοῦν γιὰ πολλὰ ἀκόμα χρόνια καὶ θὰ εἶναι ἀνώφελο νὰ προσπαθήσωμε νὰ φτιάσωμε τέχνη ἐκεῖ πού ἀκόμη δὲν μπῆκαν τὰ θεμέλια τοῦ αὐριανοῦ κόσμου.

Πολλὰ ἄρχισαν νὰ γίνονται στὸν Κόσμο πού πέρασε καὶ πολλὰ ἔχουν νὰ γίνουν ἀκόμη στὸν Κόσμο πού ἔρχεται. Μὰ πρέπει νὰ καταλάβωμε τὸ νόημά τους γιὰ νὰ μὴν ἐπαναλάβωμε τὰ ἴδια λάθη. Πρέπει νὰ καταλάβωμε τίς ζυμώσεις πού ἔγιναν, πού γίνονται καὶ πού θὰ γίνουν καὶ νὰ δοῦμε σωστὰ τὸν ρόλο μας μέσα στὸν Κόσμο πού ἔρχεται καὶ ν' ἀποδώσωμε αὐτὸ πού τὰ δεδομένα τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου ἀπαιτοῦν ἀπὸ μᾶς τοὺς λαοὺς.

*
**

Τὴν Ἑλλάδα ὁ εἰκοστὸς αἰώνας τὴν βρῆκε σὲ μιὰ ἐξελικτικὴ φάση πολὺ νεώτερη ἀπὸ ὅ,τι τοὺς ἄλλους λαοὺς. Κι' ἔτσι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἔπρεπε μέσα στις μεγάλες διεθνεῖς ζυμώσεις, ἂν κι' ἀργοπορημένα, νὰ βρεῖ τὴν εὐκαιρία νὰ ὀλοκληρωθεῖ ἔθνικα καὶ νὰ θεμελιώσῃ τὸ Κράτος του. Τὸν ἱστορικὸ τῆς αὐτοῦ ρόλο τὸν κατάλαβε ἡ γεννὰ τῶν πατέρων μας κι' ἔδωσε τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸ. Τὸν κέρδισε στὴν ἀρχὴ

(1909-1921), τὸν ἔχασε κατόπιν (1922) καὶ τὸν ξανακέρδισε ἀργότερα (1922-1935).

Αὐτὴ ἦταν ἡ γεννὰ τῶν δημιουργῶν τῆς καινούριας Ἑλλάδας, τῶν θεμελιωτῶν τοῦ συγχρόνου Ἑλληνικοῦ Κράτους. Ἦταν ἀκόμα ἡ γεννὰ πού μπόρεσε μὲ τοὺς τελευταίους τῆς ἐκπροσώπους νὰ κατευθύνει τὴν λαϊκὴ ἐξέγερση γιὰ τίς ἐλευθερίες πού ἔγινε ἀπὸ τὴν νεώτερη γεννὰ, τὴ σημερινή, ἀπὸ τὸ 1940 κι' ἔπειτα.

Καὶ τώρα ἔρχεται ἡ σειρὰ ἡ δική μας.

Τὸ πληθυσμιακὸ μας πρόβλημα δὲν ἔχει ἐπιλυθῆ. Τὸ καθῆκον τῆς σημερινῆς γεννᾶς εἶναι νὰ τὸ ἐπιλύσει στὰ ἐπόμενα χρόνια γιὰτὶ θὰ εἶναι ὅσο πάει κι' ὀξύτερο.

Ἡ οἰκονομία μας ἀναπτύχθηκε στὸ μισὸ αἰώνα πού πέρασε ἐξαιρετικά μὰ δὲν εἶναι τέτοια πού νὰ μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ἐπιζήσωμε. Καθῆκον μας θὰ εἶναι νὰ τὴν ἀναπτύξωμε.

Τὰ κοινωνικὰ προβλήματα παρουσιάζονται κιόλας σὲ ὀξύτερη μορφή. Καὶ θὰ ἐνταθοῦν γιὰτὶ οἱ διαφορὲς ἀνάμεσα στὸν κάτοικο τῶν βουνῶν, πού μένει στὸ προαιώνιο ἐπίπεδο, καὶ στὸ μεγαλοαστὸ ἀυξάνονται. Ἄν δὲν ἀντιμετωπισθοῦν, θὰ δημιουργήσουν μεγάλους κινδύνους ἀπὸ ἔλλειψη ἐσωτερικῆς ἰσορροπίας καὶ λαϊκῆς ἐνότητας.

Τὸ Κράτος μας ἄρχισαν καὶ τὸ ἔφτιαναν οἱ πατέρες μας στα καλούπια τοῦ φιλελεύθερου Κράτους. Μὰ τώρα πρέπει νὰ ὀργανωθῆ μέσα στὰ πλαίσια καὶ σύμφωνα μὲ τὰ αἰτήματα τοῦ νέου τρόπου ζωῆς ὅλων τῶν λαῶν. Καὶ τὸ πῆδημα γιὰ μᾶς θὰ εἶναι δυσκολώτερο, γιὰτὶ βρισκόμαστε σὲ πρῶτο ἀκόμα ὀργανωτικὸ στάδιο.

Πνευματικὰ ἡ προηγούμενη γεννὰ μᾶς ἄφησε μιὰ σημαντικὴ κληρονομία μὲ τὸ ξεκαθάρισμα τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματος καὶ μὲ τὴν λογοτεχνικὴ παραγωγή πού ἦταν τὸ φυσικὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς νίκης. Καὶ στις πλαστικὲς τέχνες μᾶς ἀπολύτρωσε ἀπὸ τὸν κλασικισμό. Βέβαια δὲν μᾶς παραδίδει τίποτα τὸ ἔτοιμο γιὰ νὰ τὸ συνεχίσωμε. Ἀλλὰ αὐτὸς εἶναι ἀκριβῶς ὁ ρόλος μας. Αὐτὸς εἶναι ὁ ρόλος τῆς γεννᾶς πού ἔρχεται, τῆς νέας γέντας πού δημιουργήθηκε μετὰ τὴν διασταύρωση ὅλων τῶν τμημάτων τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἡ γεννὰ τῶν πατέρων μας ὑπῆρξε—ἄς μὴ ἐπηρεαζώμαστε ἀπ' τίς μικρότητες πού

βλέπομε κι' ἀκοῦμε στὴν καθημερινή μας ζωὴ—μιὰ μεγάλη γενιὰ, ἢ μεγαλύτερη γενιὰ τῆς σύγχρονης Ἑλλάδας. Αὐτὴ ἦταν ἡ γενιὰ τῶν δημιουργῶν, τῶν θεμελιωτῶν τῆς σύγχρονης Ἑλλάδας. Ἔδωσαν τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸ καὶ τὸν κέρδισαν.

Ἐμεῖς, ἀπὸ τὸ 1940 κι' ἔπειτα ἀγωνιζόμαστε νὰ κρατήσωμε αὐτὸ πὸν ἐκεῖνοι δημιούργησαν. Ὡς τὸ 1945, μὲ τὸ ὄπλο στὰ χέρια. Ἀπ' τὸ 1945 ὡς σήμερον μὲ τὸ ὄπλο μὰ καὶ μὲ τὴν σκαπάνη, προσπαθοῦμε νὰ ξαναδημιουργήσωμε τὸν πλοῦτο πὸν εἶχαμε καὶ πὸν καταστράφηκε στὸν σκληρὸ δεκάχρονο ἀγῶνα μας. Ἀγωνιζόμαστε ὡς τώρα καὶ μοχθοῦμε γιὰ νὰ ἐξασφαλίσωμε καὶ νὰ ἐπιδιορθώσωμε τὰ θεμέλια τῆς Χώρας πὸν εἶχαν βάλει οἱ πατέρες μας, γιὰ νὰ μᾶς βρῆ ἡ καινούρια ἀρχὴ ἐκεῖ πὸν μᾶς ἔφθασαν οἱ θεμελιωτὲς σχεδὸν πρὶν ἀπὸ δεκαπέντα χρόνια.

Αὐτὸ βέβαια ἀπῆτησε θυσίες—καὶ ἦταν ἓνα κατόρθωμα. Μὰ δὲν εἶναι ἀρκετό.

Καινούριοι ἀγῶνες μᾶς περιμένουν. Αὐτοὶ πὸν ἱστορικὰ ἀνήκουν στὴ γενιὰ μας.

Ἄν οἱ πατέρες μας θεμελίωσαν μέχρι τὸ 1935 τὸ καινούριο Ἑλληνικὸ Κράτος, ἐμεῖς πρέπει τώρα νὰ τὸ οἰκοδομήσωμε. Δὲν μποροῦμε νὰ μείνωμε στὰ θεμέλια. Μ' αὐτὰ καὶ μὲ τὴν ἱστορία τους δὲν θὰ μπορέση νὰ ζήσει ἡ γενιὰ μας καὶ δὲν θὰ ἐπιζήσει ἡ γενιὰ πὸν ἔρχεται, ἡ γενιὰ τῶν παιδιῶν μας.

Πρέπει νὰ καταλάβωμε τὸν ἱστορικὸ μας ρόλο. Τῇ γενιὰ τῶν θεμελιωτῶν πρέπει νὰ τὴν διαδεχθῆ ἡ γενιὰ τῶν οἰκοδόμων.

Τελειώνει ὁ μισὸς αἰώνας μὲ τὸ συμπλήρωμα τῶν θεμελίων καὶ ἀρχίζει ὁ ἄλλος μισὸς μὲ τὸ μεγάλο αἶτημα: νὰ χτισθῆ ἡ οἰκοδομή: γιὰ νὰ δικαιώσωμε τοὺς πατέρες, γιὰ νὰ ζήσωμε ἐμεῖς, γιὰ νὰ στεγάσωμε τὴν νέα γενιὰ.

Ἐμπρός! γενιὰ τῶν οἰκοδόμων! Τέλειωσαν τὰ θεμέλια! Ὅλα τώρα γιὰ τὴν Οἰκοδομή!

Γ'. Ο ΚΟΣΜΟΣ ΠΟΥ ΕΡΧΕΤΑΙ 1951-2000

ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΩΝ ΛΑΩΝ

Ἀρχίζει ὁ δεύτερος μισὸς αἰώνας. Εἶναι ἡ στιγμή νὰ δοῦμε τὴν σημερινὴ κατάστασι καὶ τὸ σημερινὸ πρόβλημα τῶν λαῶν γιὰ ν' ἀναμετρήσωμε κατόπιν τοὺς δρόμους πὸν μποροῦμε νὰ πάρωμε.

Σήμερα ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς ξεπερνάει τὰ δύο δισεκατομμύρια κι' αὐξάνεται μὲ ἕναν ρυθμὸ πολὺ μεγαλύτερο ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐποχὴ. Κι' ἀκόμα ἡ αὔξη αὐτὴ δὲν ἔφθασε στὸ μέγιστό της. Μὲ τὴν γρήγορη ἐξάπλωσι τῶν νέων μεθόδων τῆς ὑγείας, μὲ τὴν καταπολέμησι ἀσθενειῶν πὸν ἐπὶ αἰῶνας θέριζαν παιδιά καὶ μεγάλους, στὰ ἐπόμενα χρόνια μπορεῖ νὰ ἔχωμε μιὰ ἀνυπολόγιστη αὔξησι τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς.

Ἡ αὔξησι αὐτὴ τοῦ πληθυσμοῦ θὰ εἶναι πολὺ μεγαλύτερη στοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς γιὰτὶ βιολογικὰ εἶναι νεώτεροι καὶ ἔχουν πολὺ μεγαλύτερη γεννητικότητα μὰ καὶ γιὰτὶ οἱ ἀρρώστειες, αὐτοὺς κυρίως θέριζαν σήμερον κι' ὅταν καταπολεμηθοῦν, αὐτοὶ οἱ λαοὶ θὰ πάρουν γρήγορα πρὸς τὰ ἑπάνω. Ἔτσι τὸ πληθυσμιακὸ πρόβλημα

τῆς γῆς εἶναι ὀξὺ καὶ θὰ γίνεται μέρη μὲ τὴν ἡμέρα ὀξύτερο: ὁ πληθυσμὸς θ' αὐξάνεται ἀλλὰ καὶ ἡ ἰσορροπία ἀνάμεσα σὲ Ἀνατολὴ καὶ Δύση ὄλο καὶ θὰ μετατρέπεται σὲ ὑπεροχὴ τῆς Ἀνατολῆς.

Σήμερα ὑπάρχουν τρεῖς μεγάλες δυνάμεις στὸν κόσμον: Ἡ Ἀμερικὴ, ἡ Ρωσσία καὶ ἡ Ἀγγλία. Ὅσο περνάει ὁ καιρὸς τόσο καὶ τὸ πληθυσμιακὸ δυναμικὸ θὰ μετακινῆται πρὸς ὄφελος τῆς Ρωσσίας.

Ὅταν διαπιστώσωμε τὸ μεγάλο πληθυσμιακὸ πρόβλημα τῶν λαῶν εἶναι φυσικὸ νὰ διερωτηθοῦμε ἂν καὶ ἡ οἰκονομία θὰ ἀναπτυχθῆ ἀνάλογα γιὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ πρῶτα τὸν μεγαλύτερο πληθυσμὸ κι' ἔπειτα τις αὐξανόμενες κάθε μέρη ἀνάγκες τοῦ κάθε ἀτόμου. Τὸ πρόβλημα αὐτὸ εἶναι μεγάλο καὶ ἡ λύσι του μπορεῖ νὰ βρεθῆ μόνον στὴν δημιουργία πολὺ εὐρύτερων οἰκονομικῶν χώρων, ὅπου ἀγαθὰ καὶ ἀνθρώποι θὰ μετακινοῦνται ἐλεύθερα. Ἄν γίνῃ αὐτὸ πὸν πρέπει, τότε μποροῦν ν' αὐξηθοῦν γιὰ ἀρκετὰ χρόνια τὰ ἀγαθὰ μὲ τὸν ἀναγκαῖο ρυθμὸ. Ἄν δὲν γίνῃ, τότε τὸ

ναι τὰ ἴδια πού κατέστειλαν τὴν στάση πρόβλημα θὰ εἶναι πολὺ ὀξύτερο.

Κοινωνικά, τὰ προβλήματα εἶναι σήμερα ὀξύτερα μέσα σὲ κάθε λαό, μὰ ἀκόμα κι' ἀνάμεσα στοὺς λαούς. Λαοί, τάξεις καὶ ἄτομα πρέπει νὰ ἰσορροπήσουν μέσα σὲ μιὰ ἐνιαία μελετημένη κοινωνικὴ διάρθρωση.

Πνευματικά, οἱ λαοὶ βρίσκονται μέσα σ' ἓνα χάος γιατί ἔχασαν τὶς παλιές τους παραδόσεις, τὴν προσκόλλησή τους στὴν φυλὴ καὶ στὸν τόπο. Μὰ δὲν μπόρεσαν ν' ἀντικαταστήσουν τὶς συνδέσεις τους αὐτὲς καὶ τὶς πηγὲς τῆς ἔμπνευσης μὲ τίποτα ἄλλο. Κι' ἔτσι περιμένουν.

Τὸ σημερινὸ πρόβλημα τῶν λαῶν εἶναι ἀναμφισβήτητα ὀξύτερο. Πολὺς ὁ λαός, μεγάλη ἡ αὐξησή του, λίγα τὰ ἐδάφη καὶ ἡ παραγωγή, μεγάλες οἱ διαφορὲς κι' ἔλλειψη ἀρχῶν, πίστης κι' ἐνθουσιασμοῦ. Μόνον τὰ τεχνικὰ μέσα ὑπάρχουν κάθε μέρα καὶ σὲ μεγαλύτερη ἀφθονία. Εἶναι αὐτὰ ἀκριβῶς πού δημιούργησαν νέες συνθήκες καὶ μάλιστα τόσο ἀπτόμα ὥστε νὰ μὴν προφθάσουν οἱ λαοὶ νὰ τὶς καταλάβουν καὶ νὰ ὀργανώσουν τὴν ζωὴ τους ἀνάλογα μ' αὐτὲς.

Τὸ μεγάλο πρόβλημα τῆς μεταβατικῆς αὐτῆς στιγμῆς ἀπὸ τὸν πρῶτο στὸν δεῦτερο μισὸ αἰῶνα εἶναι τοῦτο: Ἡ τεχνικὴ προχώρησε πολὺ πιὸ γρήγορα ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ καὶ τὴν πνευματικὴ ἀνάπτυξη τοῦ ἀνθρώπου.

Στὸ κατῶφλι τοῦ δευτέρου μισοῦ αἰῶνα στέκονται οἱ λαοὶ μὲ τὸ μεγάλο ἐρώτημα: θὰ καταφέρουν νὰ ἰσορροπήσουν γρήγορα τὸ πνεῦμα μὲ τὴν μηχανὴ ἢ θὰ συνεχισθῇ ἡ ἀνάπτυξη τοῦ τεράστιου αὐτοῦ τέρατος πού θὰ ἔχη ἓνα κολοσσιαῖο σῶμα καὶ μικρὸν ἐγκέφαλο, τοῦ τέρατος πού θὰ ὀδηγήσῃ στὸν ἀφανισμό;

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ

Μέσα στὸ γενικὸ πρόβλημα τῶν λαῶν, πρέπει νὰ καθορίσωμε ποιὸ εἶναι τὸ Ἑλληνικὸ Πρόβλημα γιατί ὁ κάθε λαός ἔχει τὶς ἰδιοτυπίες του. Μόνον ἔτσι, βλέποντας καθαρὰ τὸ ὅλον καὶ τὸ μέρος θὰ μπορέσωμε νὰ φωτισθοῦμε γιὰ τοὺς μελλοντικούς μας δρόμους.

Τρία εἶναι τὰ αἷτια καὶ τὰ στοιχεῖα τοῦ σημερινοῦ ἑλληνικοῦ προβλήματος πού διαφέρουν ἀπὸ τὸ γενικὸ πρόβλημα τῶν λαῶν καὶ δημιουργοῦν τὴν ἀνάγκη γιὰ μιὰ πιὸ

προσεκτικὴ ἐξέταση κι' ἀντιμετώπιση τῆς σημερινῆς μας κατάστασης.

Τὸ πρῶτο εἶναι ἡ δυσαναλογία ἀνάμεσα σὲ πληθυσμὸ καὶ σὲ ἔδαφος. Σήμερα ὁ ἑλληνικὸς λαός διαθέτει γιὰ κάθε ἄτομο λιγώτερα στρέμματα καλλιεργήσιμης γῆς ἀπ' ὅ,τι διαθέτουν οἱ γειτονικοὶ του λαοί, οἱ Βούλγαροι, οἱ Σέρβοι, καὶ ἰδιαίτερα οἱ Τούρκοι. Αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι ἀναγκάσθηκε ἓνα μεγάλο μέρος τοῦ λαοῦ μας, σχεδὸν ὁ ἓνας στοὺς τέσσερις κατοίκους, νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν φυσικὸ χῶρο ἀπ' τὸν ὁποῖο ἀποζοῦσε. Ἀλλὰ κι' ἀπὸ ἀρκετοὺς ἀπὸ τοὺς δυτικούς λαούς, πού ἔχουν οἰκονομία βιομηχανικὴ καὶ δὲν ἔχουν τόσην ἀνάγκη τῆς γῆς γιὰ καλλιέργεια, ἔχει λιγώτερα στρέμματα ὁ χωρικὸς τοῦ τόπου μας.

Τὸ δεῦτερο στοιχεῖο τοῦ προβλήματος δημιουργεῖται ἀπὸ τὴν ταχύτητα μὲ τὴν ὁποία αὐξάνεται ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς. Σήμερα ὁ ἑλληνικὸς λαός μεγαλώνει μὲ ρυθμὸ ταχύτερο ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους εὐρωπαϊκούς λαούς γιατί ἔχει μεγαλύτερη γεννητικότητα ἀπ' τοὺς δυτικούς καὶ μικρότερη θνησιμότητα ἀπ' τοὺς ἀνατολικούς λαούς. Ἡ αὐξησή του εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ 80.000 κατοίκους τὸν χρόνο. Τὸ πρόβλημα ὅμως γίνεται ὀξύτερο ἀπ' τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ αὐξηση εἶναι μεγαλύτερη στὶς παραγωγικὲς τάξεις, ἀπὸ 20 ἐτῶν καὶ πάνω. Πραγματικὰ ἀπὸ τὸ 1942 κι' ἔπειτα ἡ αὐξηση τῶν παραγωγικῶν ἡλικιῶν εἶναι πολὺ μεγαλύτερη ἀπὸ πρὶν γιατί ἀπὸ τὸ 1922 αὐξήθηκαν πολὺ οἱ γεννήσεις. Κι' αὐτὸ ὀφείλονταν σὲ διάφορα αἷτια: μεγαλύτερη γεννητικότητα τῶν βιολογικὰ ζωτικότερων στοιχείων πού ἤρθαν ἀπ' τὴν ἀνατολή, μεγαλύτερη γεννητικότητα μὲ τὴν διασταύρωση δύο τμημάτων τῆς ἴδιας ράτσας, μεγαλύτερος πληθυσμὸς καὶ φούντωμα τῆς γεννητικότητας ὅπως μετὰ ἀπὸ κάθε πόλεμο.

Ἔτσι ἀπὸ τὸ 1942 κι' ἔπειτα ἄρχισαν νὰ προστίθενται στὴν ἀγορὰ ἐργασίας περισσότερα ἐργατικὰ χέρια ζητῶντας δουλειά. Εἶναι αὐτὰ πού ἀκολούθησαν τὰ συνθήματα τῆς ἀντίστασης καὶ χτύπησαν τὸν κατακτητὴ, εἶναι αὐτὰ πού χτυπήθηκαν ὅμως μὲ φανατισμὸ, παρασυρμένα ἀπὸ κακὲς συμβουλές, καὶ μετὰξὺ τους. Εἶναι αὐτὰ ἀργότερα πού παρασύρθηκαν καὶ πῆραν τ' ἄρματα νὰ βγοῦν στὸ βουνὸ κι' εἰ-

καὶ νικηφόρα σήμερα θὰ δώσουν τὸν καινούριο ἀγώνα. Εἶναι τὰ χέρια τῆς καινούριας γενιᾶς δυνατὰ κι' ἔτοιμα γιὰ καινούριους ἀγῶνες. Χέρια πὸν περιμένουν ὁμως δουλειὰ στὸν σωστὸ δρόμο γιὰ νὰ μὴν μένουν ἀργὰ καὶ χρησιμοποιηθοῦν γιὰ τὴν καταστροφή.

Τὸ τρίτο στοιχεῖο τοῦ προβλήματος εἶναι οἱ κολοσσιαῖες καταστροφές πὸν ἔπαθε ἡ χώρα σὲ δέκα χρόνια ἀγῶνων καὶ κατοχῆς, καταστροφές μεγαλύτερες ἀπὸ κάθε ἄλλη χώρα, καταστροφές πὸν ἐσήμαιναν πολὺ μικρότερη παραγωγή (μόλις τὸ 40% τῆς προπολεμικῆς) τὴν στιγμή τῆς ἀπελευθέρωσης καὶ πὸν δυσκόλεψαν κι' ἀργοποίησαν πολὺ τὴν ἀνάρρωση τῆς χώρας. Καὶ οἱ καταστροφές αὐτές συνεχίζονταν καὶ στὰ χρόνια τῆς ἀνόρθωσης (1947 - 1949) καθιστῶντας ἔτσι τὴν προσπάθεια στὴν Ἑλλάδα πολὺ πὸν δαπανηρὴ ἀπ' ὅ,τι σὲ κάθε ἄλλο μέρος.

Τὰ τρία στοιχεῖα τοῦ προβλήματος δείχνουν καθαρὰ πὸς ἐκτὸς ἀπ' τὰ γενικὰ προβλήματα τῶν ἄλλων λαῶν ἔχει ὁ λαὸς μας καὶ τὸ ἰδιότυπὸ του πρόβλημα: νὰ βρῆται σήμερα στὴν ἐφηβικὴ του ἡλικία μὲ ἓναν μεγάλο δυναμισμό τῶν νέων του ἡλικιῶν μὰ χωρὶς τὸν κατάλληλο φυσικὸ ἢ τεχνητὸ πλοῦτο πὸν θὰ δώση δουλειὰ κι' ἀπασχόληση σὲ ὅλους.

Ἔτσι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς μπαίνει στὸ δεύτερο μισὸ τοῦ αἵωνα μας σὲ μιὰ κατάσταση χειρότερη ἀπὸ τῶν ἄλλων λαῶν, σὲ μιὰ κατάσταση πὸν ἀπαιτεῖ κατανόηση κι' ἀμεση ἀντιμετώπιση.

Σήμερα συντηρεῖται ὁ λαὸς μας ἀπὸ τοὺς ξένους. Μόνον χάρις στὴν ἀμερικανικὴ βοήθεια μποροῦμε καὶ ἐπιζοῦμε! Συμφέρον τῆς Ἀμερικῆς νὰ μᾶς βοηθεῖ, λέει ὁ ἓνας. Ὑποχρέωσή της, λέει ὁ ἄλλος. Μὰ δὲν ἔχει καμμιά σημασία τὸ τί λέγεται. Σημασία ἔχει ἡ πραγματικότητα, κι' αὐτὴ εἶναι πὸς χωρὶς ἀμερικανικὴ βοήθεια δὲν θὰ σταθοῦμε οὔτε γιὰ λίγους μῆνες στὰ πόδια μας μὰ καὶ πὸς ὅσο παίρνομε τὴν βοήθεια αὐτὴ θὰ ἐξαρτώμαστε ἀπὸ τοὺς ξένους. Τὸ πρόβλημά μας γίνεται ὀξύτερο γιὰτί στίς ἄλλες δυσκολίες ἐνὸς πτωχοῦ καὶ κατεστραμμένου λαοῦ προστίθεται καὶ ἡ δυσκολία τῶν σχέσεων του (ἠθικῶν καὶ ὕλικῶν) μὲ τὸν λαὸ πὸν τὸν βοηθάει.

Νὰ τὸ ἰδιότυπο ἑλληνικὸ πρόβλημα: ἀδυναμία γιὰ τὴν ἐπιβίωση τοῦ λαοῦ μας καὶ ἀνάγκη νὰ δημιουργηθοῦν οἱ προϋποθέσεις γι' αὐτὴν, ἀνάγκη νὰ βασισθοῦμε στὴν ξένη βοήθεια μὰ νὰ μπορέσωμε νὰ τὴν ἀποδεχθοῦμε καὶ νὰ τὴν ἀπορροφήσωμε μὲ τὸ κεφάλι ψηλά, σίγουροι γιὰ ὅ,τι κάνομε μὲ πίστη στὸν σκοπὸ μας.

ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ

Πολλοὶ δρόμοι ἀνοίγονται σήμερα μπροστὰ στοὺς λαοὺς τοῦ κόσμου γιὰ τὸν ἄλλον μισὸν αἵωνα. Ποιὸν δρόμο θὰ πάρουν; Κανένας δὲν τὸ ἐλέγχει. Γιατί δὲν ὑπάρχει σήμερα καμμιά δύναμη πὸν νὰ ἐλέγχει ὀλόκληρο τὸν κόσμο ὅπως ἦταν κάποτε ἡ ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία ἢ ὅπως ἦταν στὸν 19ο αἵωνα ἡ Βρετανικὴ Αὐτοκρατορία.

Ἀκριβῶς οἱ τελευταῖες αὐτές μέρες τοῦ 1950 μᾶς δείχνουν πὸς οἱ δρόμοι εἶναι πολλοὶ καὶ ὅλοι πιθανοί. Τὴν στιγμή αὐτὴ ἀκριβῶς πὸν οἱ δυνάμεις τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν συγκρούονται μὲ τὰ στρατεύματα τῆς Ἀνατολῆς, ὁ πόλεμος εἶναι κι' αὐτὸς πιθανὸς ὅπως καὶ ἡ Εἰρήνη.

Σὲ μιὰ τέτοια κατάσταση θὰ πρέπει κι' ἐμεῖς νὰ προσαρμοσθοῦμε καὶ πρὶν χαράξωμε τὸν δικὸ μας τὸν δρόμο νὰ ἔχωμε ἀντιμετώπιση ὅλες τίς πιθανές ἐξελίξεις στίς σχέσεις τῶν λαῶν καὶ νὰ εἴμαστε ἔτοιμοι σὲ κάθε περίπτωση. Μπορεῖ νὰ πιστεύωμε σὲ μιὰ μόνον λύση. Μπορεῖ νὰ θέλωμε τὴν εἰρήνη καὶ τὴν συνεργασία τῶν λαῶν, μὰ δὲν ἔχομε καμμιά ἐγγύηση πὸς θὰ πραγματοποιηθῇ ἡ λύση αὐτὴ γιὰτί δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ μᾶς καὶ μόνον. Κι' ἔτσι πρέπει νὰ εἴμαστε ἔτοιμοι γιὰ ὅλα.

Ποιοὶ εἶναι λοιπὸν αὐτοὶ οἱ πιθανοὶ δρόμοι;

Ὁ πρῶτος δρόμος εἶναι ἐκεῖνος πὸν πῆραν οἱ λαοὶ στὰ προηγούμενα πενήντα χρόνια, ὁ δρόμος τῶν ἐθνικῶν κρατῶν μὲ τίς ἀνεξάρτητες οικονομίες καὶ τὴν ἀσυντόνιστη πολιτικὴ σὲ πόλεμο καὶ σὲ εἰρήνη. Εἶναι ὁ δρόμος πὸν ὠδήγησε σὲ πόλεμο καὶ πὸν μοιραῖα θὰ ὠδήγησε καὶ πάλι σὲ πόλεμο. Ἄν συνεχισθῇ αὐτὴ ἡ πολιτικὴ πὸν ἀνταποκρίνεται στίς ἐπιταγές τοῦ 19ου αἵωνα, τότε μοιραῖα θὰ ἐπικρατήσῃ ὁ ἀνατολικὸς συνασπισμός.

Ἡ Ρωσία ἔχει συγχρονισθῆ διοικητικὰ καὶ ὀργανωτικὰ, ἄλλο ζήτημα ἂν δὲν εἶναι δημοκρατικὴ κι' ἂν αὐτὸ δὲν μᾶς ἀρέσει. Ἡ Ρωσία δημιούργησε ἕναν εὐρύτατο οἰκονομικὸ χῶρο καὶ ἀναπτύσσει ταχύτατα τὸ παραγωγικὸ τῆς δυναμικὸ. Ἄν ὁ ὑπόλοιπος κόσμος δὲν ὀργανωθῆ ταχύτατα σὲ ἕναν ἐνιαῖο οἰκονομικὸ χῶρο, τότε μεγάλο δυναμικὸ του σὲ ἀνθρώπους καὶ σὲ φυσικὸ πλοῦτο θὰ μείνῃ ἀχρησιμοποίητο καὶ πολὺ γρήγορα ὁ ἀνατολικὸς συνασπισμὸς θὰ ἔχῃ δημιουργήσῃ ἕνα μεγάλο δυναμικὸ πού θὰ ἀπορροφήσῃ σιγά σιγά τοὺς μικροὺς λαοὺς κι' ἔπειτα καὶ τοὺς μεγάλους, ἕως ὅτου μὴ μέρᾳ συγκρουσθῆ μὲ ὅ,τι θὰ ἀπομένῃ ἀπ' τὸν Δυτικὸν κόσμον μὲ πολὺ ἀμφίβολες πὰ τις δυνατότητες ἐπιτυχίας τῶν δυτικῶν πού θὰ ἔχουν ἀπομείνει.

Ὁ δεῦτερος δρόμος εἶναι ἀντίθετος ἀπὸ τὸν πρῶτον: κατανόηση τῶν νέων δεδομένων, τῶν νέων αἰτημάτων τῆς ἐποχῆς καὶ τῶν ἐπιταγῶν τῆς στιγμῆς καὶ δημιουργία ἀνάλογα μὲ τὸν ἀνατολικὸ ἐνὸς ἐνιαίου δυτικοῦ χώρου ὅπου ἀγαθὰ, ἀνθρώποι καὶ ιδέες θὰ κυκλοφοροῦν ἐλεύθερα γιὰ νὰ σχηματίσουν ἕναν μεγάλο λαὸ μὲ μὴ ἐνιαῖα οἰκονομία κι' ἕναν ἐνιαῖο πολιτισμὸ. Σὲ μὴ τέτοια περίπτωση ἡ ἐξέλιξη θὰ εἶναι πιθανώτατα ὀμαλὴ γιὰτί δὲν θὰ θελήσῃ οὔτε ὁ ἕνας συνασπισμὸς νὰ χτυπήσῃ πρῶτος οὔτε ὁ ἄλλος. Καὶ ὅσο προχωρεῖ ὁ καιρὸς, ὁ δυτικὸς συνασπισμὸς ἔχοντας πρὸ προηγμένους λαοὺς καὶ καλύτερη τεχνικὴ θὰ γίνεταί τόσο ἰσχυρὸς, ὥστε ἢ θ' ἀπορροφήσῃ εἰρηνικὰ τὸν ἀνατολικὸν κόσμον ἢ ἂν συγκρουσθῶν θὰ ἔχῃ μεγάλες πιθανότητες ἐπιβολῆς.

Ὁ τρίτος δρόμος εἶναι ἡ ἄμεση σύγκρουση. Εἶναι ὁ πρὸ ἀπίθανος γιὰτί ἡ Δύση δὲν εἶναι ἕτοιμη νὰ χτυπήσῃ καὶ ἡ Ἀνατολὴ δὲν χτυπάει συνήθως πρῶτη. Δὲν ἀποκλείεται βέβαια πάντως ὅμως κι' ἂν ἔρθῃ θὰ εἶναι μὴ ταχύτερη ἐκδήλωση ἐξελίξεων πού περιμέναμε σὰν ἐκδηλώσεις τοῦ πρῶτου ἢ τοῦ δεύτερου δρόμου. Μ' αὐτοὺς τοὺς δύο βασικοὺς δρόμους πρέπει νὰ ὑπολογίζωμε.

Ὁ τέταρτος δρόμος ἡ ἄμεση δημιουργία ἐνὸς ἐνιαίου κόσμου χωρὶς νὰ περάσωμε ἀπὸ τὸν ἕναν ἀπ' τοὺς προηγούμενους τρεῖς δρόμους ἀποκλείεται. Χωρὶς

τὴν μοιραία σύγκρουση στὴν ὁποία θὰ ἐπικρατήσῃ ἕνας τελικὰ λαὸς πού θὰ ἐπιβάλλῃ καὶ τὴν θέλησή του, ἢ χωρὶς τὴν δημιουργία ἐνὸς ἐνιαίου πανίσχυρου δυτικοῦ κόσμου πού θὰ ἀπορροφήσῃ μετὰ πολλὰ χρόνια καὶ τὸν ἀνατολικὸν δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ συνένωση τῶν λαῶν σὲ ἕναν μόνον συνασπισμὸ. Ἄς μὴν γελοῦμε τὸν ἑαυτὸ μας.

Αὐτοὶ εἶναι οἱ τέσσερες μεγάλοι δρόμοι πού βρίσκονται μπρὸς στοὺς λαοὺς. Συντηρητικὸς ὁ πρῶτος, συγχρονισμένος ὁ δεύτερος, ἀπίθανος ὁ τρίτος, κλειστὸς ὁ τέταρτος.

Στὸ κατῶφλι τοῦ Κόσμου πού ἔρχεται στέκονται οἱ λαοί, φτιαγμένοι ἀπὸ μόρια πού τὸ καθένα πρὸς ἄλλον δρόμον κυττάει κι' ἄλλους ὀνειρεύεται ὀρίζοντες.

Ποιὰ μόρια τελικὰ θὰ ἐπικρατήσουν; Ποιὸν δρόμον θὰ ἀκολουθήσουν οἱ λαοί;

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΜΑΣ

«Μὲ λογισμὸ καὶ μὲ ὄνειρον»
ΣΟΛΩΜΟΣ

Μὲ τὸ ἴδιο μεγάλο ἐρώτημα τῶν λαῶν πατάει κι' ὁ ἑλληνικὸς λαὸς τὸ κατῶφλι τοῦ δεύτερου μισοῦ τοῦ 20οῦ αἰώνα. Ποιὸν δρόμον θὰ πάρουν οἱ λαοί; Ποιὸν δρόμον θὰ πάρωμε ἑμεῖς;

Τὸ πρόβλημά μας δὲν εἶναι ἀπλῶς τὸ πρόβλημα τῶν ἄλλων λαῶν. Εἶναι πολὺ ὀξύτερο. Ἐτσι δὲν μπορούμε νὰ ἀρκεσθοῦμε στὶς σκέψεις καὶ τὶς κατευθύνσεις τῶν ἄλλων λαῶν. Πρέπει νὰ βροῦμε καὶ νὰ ἀκολουθήσωμε τὸν δικὸν μας τὸν δρόμον. Καὶ πρέπει ὁ δρόμος μας νὰ εἶναι τέτοιος πού ὅποιον δρόμον καὶ ἂν πάρουν οἱ ἄλλοι λαοὶ νὰ μπορῇ νὰ μᾶς ἐξασφαλίσῃ ἑμᾶς καὶ νὰ μᾶς βγάλῃ ἀπὸ τὰ κακοτόπια κάτω στὸν ἀνοιχτὸ κάμπο. Γιὰ νὰ κυλήσωμε ἐλεύθερα στὸν προορισμὸν μας. Ἀρκετὲς δυσκολίες καὶ θυσίες εἶχαμε ὡς τώρα.

Ὁ πόλεμος καὶ ἡ εἰρήνη εἶναι πιθανοί. Κι' ὅμως πρέπει νὰ ἐτοιμασθοῦμε γιὰ ὅλα.

Ὁ μισὸς αἰώνας πού πέρασε ἔδειξε καθαρά πὼς σὲ πόλεμον ἢ σὲ εἰρήνη, εὐτυχέστεροι ἦσαν οἱ λαοὶ πού ἦσαν ὀργανωμένοι κι' εἶχαν τὸ μεγαλύτερον δυναμικόν. Καὶ τελικὰ αὐτοὶ ἐπικράτησαν πού εἶχαν ἀναπτυχθῆ περισσότερο, πού εἶχαν μοχθήσει περισσότερο γι' αὐ-

τό. Ἡ Ρωσσία μπορεῖ καὶ ἐπιβάλλεται σήμερα καὶ μπόρεσε ν' ἀνθέξη στὴ μεγάλη Γερμανικὴ ἐπίθεση γιατί ἐμόχθησε σκληρὰ καὶ θυσιάσε πολλὰ τὰ τελευταῖα τριάντα χρόνια. Ἡ Γερμανία, νικημένη στὸν πρῶτο πόλεμο, μπόρεσε νὰ ἀπειλήσῃ τὴν ἀσφάλεια τοῦ κόσμου μέσα σὲ εἴκοσι χρόνια, πτωχὴ σὲ μέσα, χάρη στὴ μεγάλη ἐργατικὴ προσπάθεια τοῦ λαοῦ της. Τὸ Βέλγιο καὶ ἡ Ὁλλανδία, δὲν ὑπέφεραν στὴν περὶοδο τῆς κατοχῆς τους γιατί χάρη στὸ μεγάλο παραγωγικὸ δυναμικὸ τους οἱ ἴδιοι οἱ Γερμανοὶ φρόντιζαν γιὰ τὴν διατροφή τους.

Μικροὶ καὶ μεγάλοι, σὲ πόλεμο καὶ σὲ εἰρήνη ζοῦσαν ἀνάλογα μὲ τὸ δικό τους δυναμικὸ. Αὐτὸ τὸ δυναμικὸ πρέπει νὰ δημιουργήσωμε κι' ἐμεῖς, αὐτὸ τὸ παραγωγικὸ δυναμικὸ, πού εἶναι ἀπαραίτητο γιὰ τὴν ὑπαρξὴ τοῦ κάθε λαοῦ.

Ποιὸ εἶναι τὸ μεγάλο μας πρόβλημα: ἀδυναμία μας νὰ ζήσωμε στὴν πτωχὴ μας ἐπάνω χώρα. Ποιὸ εἶναι τὸ καθήκον μας: Νὰ δημιουργήσωμε τὸν πλοῦτο πού μᾶς εἶναι ἀναγκαῖος γιὰ νὰ ζοῦμε καὶ ν' ἀναπτυσσόμαστε. Ὅ,τι καὶ νὰ γίνῃ στὸν κόσμο ἐμεῖς θὰ πρέπει νὰ ἀναπτύξωμε τὴν χώρα μας. Ἀλλοιῶς δὲν θὰ μπορέσωμε νὰ σταθοῦμε στὰ πόδια μας. Σὲ εἰρήνη ἢ σὲ πόλεμο ἓνας πρέπει νὰ εἶναι ὁ σκοπὸς μας: ἀνάπτυξη. Ἄν οἱ λαοὶ ἔχουν πολλοὺς δρόμους νὰ πάρουν, ἐμεῖς δὲν ἔχομε παρὰ ἓναν καὶ μοναδικό: Τὸν δρόμο τῆς ἀνάπτυξης. Σ' αὐτὸν πρέπει νὰ ἔχομε καρφωμένο τὸ βλέμμα. Κι' ἂν οἱ ἄλλοι, ἂν τὰ μεγάλα ρεύματα τοῦ Κόσμου πού ἔρχεται μᾶς βγάλουν ἀπ' τὸν δρόμο μας, σκοπὸς μας πάντοτε πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἴδιος: νὰ γυρίσωμε καὶ πάλι σ' αὐτόν, στὸν μοναδικὸ δρόμο τοῦ λαοῦ μας.

Μόνον στὸν δρόμο αὐτὸ θὰ βροῦμε καὶ τὴν ἐπίλυση τοῦ μεγάλου μας ἠθικοῦ προβλήματος: τοῦ προβλήματος τῆς ἐξάρτησής μας ἀπὸ τοὺς ξένους. Χρόνια τώρα ζοῦμε μὲ δάνεια ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν, δάνεια πού μᾶς δίνουν ἄλλοτε λαοὶ ἄλλοτε ἰδιῶτες. Χρόνια τώρα ζοῦμε ἐκλιπαρῶντας γιὰ δανεικά. Χρόνια τώρα οἱ τιμιώτεροι πολιτικοὶ μας ἀγωνίζονται ν' ἀνταποκριθοῦν στὶς ὑποχρεώσεις μας καὶ οἱ ἀνώμαλοι ἄνθρωποι ζητοῦν τὴν εὐκαιρία νὰ μὴν πληρώσωμε.

Ἐνας αἰώνας καὶ πάνω πέρασε ἀπ' τὴν ἀπελευθέρωσή μας καὶ ζοῦμε μὲ δανεικά. Καὶ τώρα τελευταῖα οὔτε μὲ δανεικά δὲν μπορούμε νὰ ζήσωμε· χρειαζόμαστε βοήθεια κι' ἐλεημοσύνη. Ἐτσι ὅμως ἐξαρτημένοι πάντοτε ἀπ' τὸ ἐξωτερικόν δὲν μπορούμε νὰ αἰσθανθοῦμε ἀνεξάρτητοι. Μικροὶ καὶ μεγάλοι εἶναι μοιραῖο νὰ αἰσθάνονται ἐπάνω τους τὸ βάρος τῆς ἐξάρτησης ἀπὸ τοὺς ξένους. Δὲν εἶναι μόνον οἰκονομικὸ καὶ πρακτικὸ τὸ αἴτημα τῆς ἀνεξαρτησίας· εἶναι καὶ ἠθικό. Πρέπει νὰ γίνωμε ἀνεξάρτητοι γιὰ νὰ μπορέσωμε νὰ σταθοῦμε στὰ πόδια μας, καὶ μὲ ψηλὰ τὸ κεφάλι, σὰν ἴσοι μὲ ἴσους ν' ἀτενίσωμε τοὺς ἄλλους λαοὺς.

*
**

Νὰ λοιπὸν ὁ σκοπὸς γιὰ τὰ ἐπόμενα χρόνια: ἡ ὑλικὴ καὶ ἡ πνευματικὴ μας ἀνεξαρτησία. Μὰ αὐτὴ δὲν ἐπιτυγχάνεται μὲ λόγια οὔτε ἀπὸ τὴ μιὰ στιγμή στὴν ἄλλη. Σήμερον εἴμαστε σὲ τέτοια κατάσταση πού ἂν θελήσωμε ν' ἀπελευθερωθοῦμε ἀπὸ κάθε δεσμὸ καὶ κάθε βοήθεια θὰ καταστραφοῦμε μέσα σὲ λίγες ἐβδομάδες. Αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει καὶ πὼς δὲν μπορούμε νὰ γίνωμε ἀνεξάρτητοι. Μπορεῖ νὰ τὸ πετύχωμε. Θὰ χρειασθοῦν ὅμως ἀγῶνες καὶ μόχθοι. Θὰ χρειασθῇ ὅμως σχέδιο. Θὰ χρειασθῇ σχέδιο γιὰ κάθε μας σκοπὸ, γιὰ κάθε μας ἐκδήλωση καὶ πράξη.

Νὰ λοιπὸν ὁ σκοπὸς μας γιὰ τὰ ἐπόμενα χρόνια: σύνταξη καὶ ἐφαρμογὴ ἑνὸς σχεδίου ἀνεξαρτησίας τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ.

Τί πρέπει νὰ ἐπιζητήσῃ ἓνα τέτοιο σχέδιο; Σκοπὸς του δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι ἡ δημιουργία τῶν προϋποθέσεων γιὰ μιὰ ἀνεξάρτητη, πολιτισμένη κι' ἀντίστοιχη μὲ τὴν ἐξελικτικὴ μας φάση, ζωὴ τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ. Πρέπει νὰ πλουτίσωμε τὴν χώρα μας ἀξιοποιῶντας τίς φυσικὲς της πηγές καὶ δημιουργῶντας τὰ ἀναγκαῖα τεχνικὰ ἔργα γιὰ νὰ μπορέσωμε νὰ παράγωμε τόσο εἰσόδημα ὥστε νὰ εἶναι ἀρκετὸ πρῶτον γιὰ τὴν διαβίωσή μας, δεύτερον γιὰ νέα αὔξηση τοῦ πλούτου, ἀντίστοιχη μὲ τὴν αὔξηση τοῦ πληθυσμοῦ, καὶ τρίτον γιὰ τὴν ἀποπληρωμὴ τῶν δανείων πού θὰ ἀναγκασθοῦμε νὰ πάρωμε ἀργότερα γιὰ τὴν πλήρη ἀνάπτυξη τῆς χώρας μας.

Ἐπολογισμοὶ πού ἔγιναν ἀπὸ εἰδικούς,

ἀπὸ τὸ 1946 ἕως σήμερα, δείχνουν πὼς γιὰ νὰ ἐπιτύχωμε αὐτοὺς τοὺς σκοποὺς πρέπει νὰ ἐργασθοῦμε σκληρὰ ἐπὶ εἴκοσι χρόνια μὲ ξένη βοήθεια στὴν ἀρχή, μὲ δάνεια ἀργότερα κινητοποιῶντας ὅλες τις δυνάμεις τοῦ λαοῦ μας.

Κι' ἔτσι φθάνομε στὴν διατύπωση ἐνὸς εἰκοσάχρονου Σχεδίου Ἀνεξαρτησίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Τὸ σχέδιο αὐτὸ πρέπει νὰ γίνῃ ὁ σκοπὸς μας. Μὰ δὲν πρέπει νὰ μείνῃ ἓνα ὑλιστικὸ σχέδιο γιατί οὔτε θὰ πετύχῃ οὔτε θὰ μᾶς σώσῃ ἂν περιορισθῇ στὰ ὑλικά του αἰτήματα.

Γιὰ νὰ συλλάβωμε σωστὰ ἓνα τέτοιο σχέδιο, γιὰ νὰ τὸ μεταδώσωμε στὸ λαὸ μας καὶ γιὰ νὰ τὸ ἐφαρμόσωμε μὲ μιὰ θρησκευτικὴ πίστη, χρειάζεται νὰ εἶναι ἓνα σχέδιο ὀλοκληρωμένο. Πρέπει νὰ δοῦμε τὴν γεννὰ ὀλόκληρη πού θὰ ζήσῃ στὰ ἐπόμενα εἴκοσι χρόνια, πρέπει νὰ ποτισθοῦμε μὲ τὰ προβλήματα της, νὰ δώσωμε ἀπάντηση στὰ ἐρωτήματά της καὶ μορφὴ στοὺς πόθους της.

Πρέπει τὸ σχέδιο νὰ εἶναι ὀλοκληρωμένο, νὰ εἶναι ἓνα σχέδιο τῆς ζωῆς τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἓνα σχέδιο πνευματικὸ, ψυχικὸ καὶ ὑλικὸ πού νὰ ἱκανοποιῇ τὸν χωριάτη καὶ τὸν ἀστό, τὸν ἀμόρφωτο καὶ τὸν διανοούμενο, τὸν νέο καὶ τὸν γέρο καὶ νὰ δίνῃ φτερὰ στὰ παιδιά. Πρέπει νὰ εἶναι τὸ σχέδιο μᾶς γενηᾶς, τῆς γενηᾶς τῶν οἰκοδόμων.

Πρέπει νὰ ἱκανοποιῇ τὴν ἀνάγκη τῆς ἔνταξης τοῦ λαοῦ μας μέσα στὸν Κόσμο τῶν ἄλλων λαῶν, γι' αὐτὸ θὰ βασιζέται στὸ ἰδεῶδες τοῦ ἐνὸς κόσμου πού θὰ τὸ φθάσωμε ἂν βοηθήσωμε στὴν βαθμιαία συνένωση τῶν λαῶν πρὸς ἓναν δυτικὸ κόσμο στὴν ἀρχή, γιατί ἐκεῖ ἀνήκομε ψυχικὰ σὰν δημοκράτες καὶ ἀπὸ ἐκεῖ μᾶς βοηθοῦν γιὰ τὴν ἀνόρθωσή μας, καὶ πρὸς Ἐναν Κόσμο ἀργότερα. Πρέπει νὰ γίνωμε πιστοὶ πολῖτες τῆς συνεργασίας τῶν λαῶν γιατί

αὐτὸ ἀπαιτεῖ ἡ ἱστορικὴ μας ἐποχὴ καὶ αὐτὸ θὰ σώσῃ τὸν κόσμο.

Ἐπὶ ὑπάρχουν μερικοὶ πού φοβοῦνται τὴν ἔνωση αὐτὴ γιὰ τὸν ἑλληνισμό. Ἄς μὴ τὸ φοβοῦνται. Οὔτε πρακτικὸ εἶναι νὰ πᾶμε ἀντίθετα στὴν κοινωνιολογικὴ ἐξέλιξη πού τείνει στὴν σύνθεση τῶν λαῶν, μὰ οὔτε εἶναι ἀναγκαῖο. Ὅ,τι καλὸ ὑπάρχει μέσα στὸν ἑλληνικὸ λαὸ θὰ ἐκδηλωθῇ: φθάνει ὁ ἑλληνικὸς λαὸς νὰ ζήσῃ ἀνεξάρτητος σὰν ἴσος μέσα στοὺς ἴσους σὲ μιὰ Δημοκρατικὴ κοινωνία, καὶ ὄχι σὰν σκλάβος.

Νὰ λοιπὸν τὸ ἰδανικὸ μας γιὰ τις ἐξωτερικὲς μας σχέσεις: σύνθεση μὲ τοὺς ἄλλους λαοὺς!

Καὶ ἐσωτερικά: Δημοκρατία πού θ' ἀφήνῃ τὸ κάθε ἄτομο ἐλεύθερο γιὰ νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ νὰ γίνῃ καὶ αὐτὸ ἀνεξάρτητο κι' ὁ λαὸς ἀνεξάρτητος καὶ ἴσος μὲ τοὺς ἄλλους λαοὺς.

Ὁ τρόπος: πίστη καὶ ἐφαρμογὴ μὲ λογισμὸ καὶ μὲ ὄνειρο, σὲ ἓνα ὀλοκληρωμένο σχέδιο, εἰκοσάχρονο σχέδιο ἀνεξαρτησίας τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Τὰ μέσα: Οἱ φυσικοὶ πόροι τῆς χώρας, καὶ ἡ ξένη βοήθεια πού πρέπει νὰ ἐπιτύχωμε καὶ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ὀλόκληρος πού πρέπει νὰ ριχθῇ στὴ δουλειά.

Ὁ φορεὺς: ἡ σημερινὴ γεννὰ πού ἄρχισε νὰ πολεμᾷ γιὰ τις ἐλευθερίες ἀπὸ τὸ 1940 ὡς σήμερα καὶ πού θὰ εἶναι στὰ ἐπόμενα χρόνια ἡ γεννὰ τῆς δράσης, ἡ γεννὰ τῶν οἰκοδόμων.

Τὸ ἀποτέλεσμα: ἡ καινούρια Ἑλλάδα, μιὰ Ἑλλάδα κατάλληλη γιὰ νὰ ζήσουν ἐλεύθερα τὰ παιδιά μας, περήφανα γιὰ τὴν χώρα τους καὶ ὄχι μονάχα γιὰ τοὺς ἑνδοξοὺς προγόνους τους.

*
**

Ἐμπρὸς λοιπόν, γεννὰ τῶν οἰκοδόμων
Ἐμπρὸς γιὰ τὸ Σχέδιο Ἀνεξαρτησίας!

Κ. Α. ΔΟΞΙΑΔΗΣ

